

226. 4. Заедал до

16. 11. 2000

Вале

144
ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП
И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ
др. ТОДОР ЖИВКОВ

И Н Ф О Р М А Ц И Я

за посещението на председателя на Министерския съвет Станко Тодоров в Република Индия

По покана на министър-председателя на Индия Индира Ганди направих, заедно със съпругата си, официално приятелско посещение в Република Индия от 4 до 10 март 1974 г. По време на посещението бях придружаван от министъра на машиностроенето и металургията др. Тончо Чакъров, министъра на външната търговия др. Иван Недев, заместник-министъра на външните работи др. Ненко Чендов и др.

Целта на посещението бе да се подновят контактите на високо ниво, да се даде тласък на по-нататъшното развитие на приятелските връзки и икономическото сътрудничество между България и Индия, да се окаже международна подкрепа и солидарност с индийското правителство и Индира Ганди, която е изправена пред трудни вътрешни политически и икономически проблеми. Тази цел в основни линии бе постигната и се създадоха предпоставки за по-нататъшно развитие и разширение сътрудничеството и политическото влияние на България в Индия.

По време на посещението ми бе оказано топло и сърдечно гостоприемство. С редица действия, надхвърлящи обикновените изисквания на протокола, Индира Ганди показва благоразположението си към България и нашата делегация. Тя откри изложбата "Българската наука и техника" в Делхи, а на нашата вечеря, дадена в нейна чест, остана дълго време след предвиденото. Още в колата на път от летището за резиденцията сподели откровено редица свои трудности като ръководител на правителството, предизвикани от действията на реакцията. Чрез протокола са били дадени указания на съответните органи да окажат най-голямо внимание, сърдечност и топлота към българските гости. Печатът добре отрази посещението и дори в опозиционния печат нямаше нападки против България.

По време на разговорите с Индира Ганди си разменихме информация за положението в нашите страни, изложихме позициите си по международните проблеми, както и съображенията си за по-нататъшното задълбочаване на двустранните отношения. Както се бяхме договорили, отправих от името на председателя на Държавния съвет на НРБ др. Тодор Живков и от свое име покана до Индира Ганди да направи официално приятелско посещение в България.

По време на официалните разговори разказах на Индира Ганди за положението в България и за проблемите, които решаваме. Изтъкнах успехите, които сме постигнали в годините на социалистическото строителство. Отделих

място на селското стопанство, промишлеността, образованието, социалната политика, изпълнението на петилетния план и подготовката на плана за следващата петилетка. Индира Ганди с голямо внимание изслуша експозето и подчерта, че тя винаги с интерес е следяла и следи как се развива България, знае за прогреса, който сме постигнали.

От своя страна Индира Ганди разказа за усилията на индийското правителство да развива икономиката и да решава социалните проблеми. Особено внимание отдели на трудностите, които те имат. Производството на зърнени храни в Индия се увеличава, но потребностите не са задоволени. Населението на Индия се увеличава годишно с 13 млн. души. Индийското правителство особено набляга на въпроса за изграждане на напоителни системи и се стреми да осигурява изкуствени торове. В тази връзка тя изтъкна, че очакват и занапред да получават от нас изкуствени торове. Развива се държавният сектор в промишлеността. Заводите, които посетихме, са на добро равнище и произвеждат продукция главно по западни лицензии. Министърът на планирането е съобщил, че в следващата петилетка възнамеряват да направят известно преориентиране на капиталните вложения с оглед да се подобри жизненото равнище на народа.

С особена тревога и много откровено Индира Ганди говори с мен в частни разговори по вътрешните политически проблеми на Индия. Още първия ден тя ми каза, че положението в страната е много тревожно и напомня положението в Чили преди преврата на военните. Десните сили се активизират

в цялата страна и с подкрепата на леви екстремисти се стремят да създават безредици. В щата Гуджарат има демонстрации, инспирирани от монополите и едрите търговци. Разгаря се борбата във връзка с предстоящите през м. август президентски избори. Реакцията се стреми да наложи за президент човек с реакционни възгледи. Десните сили се стремят да проникнат в армията, която досега общо взето е стояла настрана от политиката. Индийски другари ме осведомиха, че крупният капиталист Тата е посетил Индира Ганди и я предупредил да не отива наляво и правил намек за събитията в Чили

Тежко е положението в икономиката. Под въздействие на промяната в световния пазар и по други причини в Индия има голяма инфлация. Някои стоки от първа необходимост особено хранителни, липсват на пазара и цените им са увеличени. Миналата година цените на дребно са увеличени с 40 %. Спекулантите и преди всичко монополите крият стоките, за да постигнат още по-голямо увеличение на цените и да създават трудности на правителството.

Тежко е положението и в управляващата партия Индийски национален конгрес. Част от нейните лидери са враждебно настроени към Индира Ганди и се мъчат да я дискредитират. В последно време има известно разочарование сред народните маси от управляващата партия, въпреки че личният престиж на Индира Ганди е много голям, което се вижда и от изборите в редица щата в края на м. февруари т.г.

По време на престоя си в Делхи се срещнах с ръководни дейци от Индийската комунистическа партия, които потвърдиха оценката на Индира Ганди за положението в

страната и заявиха, че те напълно я подкрепят в нейната борба против реакционните сили. Индийските другари добре разбират, че алтернативата днес е: или Индира Ганди, или десните реакционни сили.

В разговорите си с Индира Ганди по вътрешното положение, които се провеждаха конфиденциално, аз развих мисълта, че тя има три силни коза: подкрепата на народа, подкрепата на прогресивните сили, в това число на Индийската комунистическа партия, и подкрепата на социалистическия лагер и особено на СССР. Изказах увереноста си, че и този път тя ще се справи с положението и намекнах, че трябва да вземе решителни мерки против крупния капитал. Разказах и за нашия опит от 1923 година. Индира Ганди търси помощта и съдействието на комунистите, но каза, че в някои случаи те я подкрепят само на думи.

Въпреки тежкото положение, прогресивните сили в Индия могат да се справят с трудностите и да закрепят сегашния прогресивен курс на индийското правителство. Особено голяма е отговорността на Индийската комунистическа партия, която трябва да оглави работническата класа и да насочи движението на народните маси по правилен път.

Индира Ганди се нуждае повече от всеки друг път от международна подкрепа. В този смисъл нашето посещение има важно значение. В своите публични прояви аз изрично подчертах ролята и държавническите качества на Индира Ганди.

С ръководителя на индийското правителство разменихме мнения и по международните въпроси. В своето изложение тя се спря главно на отношенията със съседните страни. Индия полага непрекъснати усилия за подобряване на отношенията с Пакистан. Когато се е стигало до задънена улица в преговорите, Индия е вземала инициативата да се намери изход. Около 72 души от пакистанските пленници от общо 93 хиляди са предадени на пакистанските власти. Общо са евакуирани, заедно с цивилните лица към 200 хиляди души. Ще бъдат задържани само 190 души, тъй като Бангладеш ще ги съди като военнопрестъпници.

Индира Ганди заяви, че отношенията с Китай не са се променили. Китайците обвинявали индийското правителство, че продало интересите на страната на СССР. Във връзка с това Индира Ганди заяви, че приятелството им със СССР не пречи на развитието на отношенията с другите страни. Китайците винаги намирали повод за някакви обвинения, например по гранични въпроси и след като се реши конкретния въпрос, правели ново обвинение. От малкото новини, които получавали за последните събития в Китай се виждало, че положението там е неясно. Според Индира Ганди, не било невероятно да се постави под въпрос размразяването на отношенията със западните страни, което безспорно щяло да се отрази и на индо-китайските отношения.

Индира Ганди и други индийски ръководители високо оценяват посещението на Л. И. Брежнев в Индия. Подписани са

важни споразумения, които дават тласък за бързо развитие на двустранните икономически, научно-технически и културни връзки.

Министърът на външните работи Сваран Сингх, който е близък и верен съратник на Индира Ганди, изясни индийската позиция по проблема за сигурността в Азия. Според него идеята за колективна сигурност в Азия е хубава, но ако тя се подхване сега, не би могла да се развие, защото между азиатските страни има големи различия и противоречия. Китай е категорично против, не са съгласни и пакистанските ръководители. Но въпреки това Индия гледа с оптимизъм и се надява, че с течение на времето, в резултат на продължителна работа може да се стигне до положителни резултати. Индийските ръководители трезво оценяват обстановката в Югоизточна Азия, осъждат нарушаването на Парижките споразумения от страна на Южен Виетнам.

Индийските ръководители високо оценяват подкрепата, която НРБ оказваше и оказва на външната политика на Индия. Индира Ганди заяви със задоволство, че България бе една от първите страни, която призна Бангладеш и направи това дори с риск да се прекъснат дипломатическите й отношения с Пакистан. Дружбата, заяви Индира Ганди, се изпитва в тежки моменти и ние се уверихме, че в този тежък момент България остана вярна на своите принципи. Индийските ръководители са признателни и за нашата позиция по въпроса за военните бази в Индийския океан. Печатът широко разгласи

тази част от текста на нашето слово на приема, в която изложихме становището на България.

Голямо място в разговорите с Индира Ганди и други индийски ръководни дейци заеха въпросите на двустранните отношения. Аз предадох личните поздравии на председателя на Държавния съвет Тодор Живков и заявих, че той е запазил най-хубави спомени от срещите си с Индира Ганди в Делхи и София. Индира Ганди отговори с топли думи и помоли да предам поздравите ѝ на Тодор Живков и да изразя чувствата на дружба и топлина, които тя изпитва към България и българския народ.

В разговорите аз изложих съображенията ни за по-нататъшно развитие на двустранните икономически, научно-технически и културни връзки между България и Индия. Предложих да си сътрудничим на дългосрочна основа и посочих областите, в които има най-големи възможности за широко сътрудничество и промишлено коопериране. Предложих сътрудничество в селското стопанство и хранителната промишленост – в развъдното дело, в създаването на хибридни центрове за птици, в преработката на селскостопански суровини, в създаването на предприятия за производство на сокове и концентрати от плодове и зеленчуци. В областта на химията и фармацевтиката това сътрудничество може да се изрази в създаването на съвместни предприятия за изкуствени торове /калцинирана сода/, калциев карбамид и др. Широко поле за сътрудничество е електрониката и електротехниката, особено в изграждането на регионални електронноизчислителни центрове с български електронноизчислителни машини и в кооперирането на производството на периферна техника.

На министъра на индустриалното развитие г-н Субраманиам – председател на индийската част на смесената комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество, връчих проект за Програма за дългосрочно сътрудничество и коопериране в областта на електронноизчислителната техника. Добро впечатление направи нашата изложба, експонатите в която бяха предимно из областта на електрониката. Изтъкнах и възможностите за сътрудничество в добива и преработката на цветни метали, особено на суровини за алуминий.

Нашите предложения бяха посрещнати и приети положително от индийската страна. В резултат на това беше подписан протокол за икономическо и научно-техническо сътрудничество между правителствата на двете страни. В него се предвижда да се изработи програма за изграждане в Индия на редица предприятия на хранително-вкусовата промишленост /предприятие за преработка на ябълки и производство на пектин; опаковка на плодови и зеленчукови концентрати, сътрудничество в зеленчукопроизводството и селското стопанство чрез оказване техническа помощ, сортови семена и др.; изграждане на агропромишлени комплекси, производство на калциев карбид и калциев карбонат/. Решено бе към междуправителствената комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество да се създаде комитет по електроника, който да обсъди и приеме конкретна програма за сътрудничество и коопериране в тази област. Ще се уточнят възможностите за сътрудничество в следните области: преработка на маковици, производство на натриев триполифосфат, калцинирана

сода, поливинилхлорид, етил бензоат и стирол, обмен на металорежещи машини, ж.п. вагони, отливки и поковки, стоманени конструкции, хранително-вкусови машини, подемно-транспортни съоръжения, експлоатация и обогатяване на нефт, производство на комплексни торове. По тези въпроси са разработени или се разработват от наша страна конкретни предложения във вид на дългосрочни програми, някои от които са предадени на съответните индийски организации. По някои от тях се водят вече преговори.

Сключена бе и спогодба за търговия и плащания. Търговският план за 1974 г. предвижда стокообмен за приблизително 740 млн. рупии срещу 400 млн. рупии през 1973 г. и за разширяване и разнообразяване на стокообмена между двете страни се предвиждат

улеснения в издаването на износни и вносни разрешения, както и разширяване на връзките между външнотърговските организации на двете страни, посредством размяна на посещения и информация.

Бяха разменени писма за взаимно отменяне на визите между НРБ и Индия. Предвижда се гражданите на всяка една от двете страни, които притежават валиден паспорт за пътуване в чужбина да влизат в съответната страна за период от 90 дни без виза. Като се има пред вид, че освен с Холандия, Дания, Швеция и Югославия, Индия не е установила с други страни безвизов режим, постигнатото споразумение е от голямо политическо значение и само по себе си говори за приятелската атмосфера създадена между двете страни.

Всичко това показва, че посещението беше навременно и полезно. То ще има значение както за развитие на двустранните отношения, така и за укрепване позициите на Индийското правителство начело с Индира Ганди. Индия разполага с огромни човешки и природни ресурси, има голям вътрешен пазар. Развитието на двустранното сътрудничество ще носи голяма изгода за България.

В бъдещата си работа за развитие на двустранните отношения с Индия трябва да насочим усилията си към следното:

1. Да продължим политическата си подкрепа на правителството на Индира Ганди, като най-добра алтернатива на съвременна Индия, да съдействуваме за укрепване на съюза на прогресивните сили в Индия и на сътрудничеството ѝ със Съветския съюз и другите социалистически страни.

2. Да развиваме двустранните политически и културни връзки като каним в България отговорни политически, обществени и стопански дейци. Да бъдат изпратени официални покани за посещение в България на министъра на планирането, министъра на индустриалното развитие, специалисти и ръководители от електронната промишленост, селското стопанство и др.

3. Да вземем допълнителни мерки за правилно организиране на работата за ^{своевременно} осъществяване на споразуменията между двете страни. За целта да се укрепят звената в Комисията за икономическо и научно-техническо сътрудничество и министерствата, които провеждат практически линията за разширяване на връзките и сътрудничеството между България и Индия.

4. Да се решат назрелите въпроси на работата на нашите представителства в Индия, като: усиляване състава и определяне на по-висок дипломатически ранг на работниците от посолството, за да могат да влизат в контакт с отговорни индийски представители; да се създаде консулство на НРБ в Бомбай, което да изпълнява и функция на търговско представителство; да се реши въпроса със закупуването на място и построяването на сграда за посолството на НРБ в Делхи; да се решат някои въпроси, свързани със заплащането на дипломатическите и други служители в нашите представителства в Индия, и пр.

5. Министерският съвет ще приеме по доклад на др. Тончо Чакъров – председател на Комисията за икономическо и научно-техническо сътрудничество с Индия, разгърнати мероприятия за осъществяване на приетите споразумения и установяване на дълготрайно сътрудничество с Индия на взаимноизгодна основа.

13 март 1974г.